

POSTANOWIENIE

Dnia 4 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogusław Cudowski

w sprawie z odwołania Z. W.

od decyzji Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w [...]

o ustalenie stopnia niepełnosprawności,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 4 kwietnia 2017 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S.

z dnia 18 grudnia 2015 r., sygn. akt VII Ua [...],

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w S. na rzecz radcy prawnego D. S. kwotę 270 zł (dwieście siedemdziesiąt) powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług tytułem nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w S. wyrokiem z 18 grudnia 2015 r. oddalił apelację ubezpieczonego od wyroku Sądu Rejonowego w S. z 2 kwietnia 2015 r. oddalającego odwołanie wnioskodawcy od orzeczenia Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w [...] z 18 marca 2013 r. utrzymującego w mocy orzeczenie Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności

w [...] z 8 lutego 2013 r., którym zaliczono ubezpieczonego do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności okresowo do 30 listopada 2014 r. z powodu schorzeń narządu ruchu i schorzeń neurologicznych.

Wyrok Sądu Okręgowego ubezpieczony, reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika wyznaczonego z urzędu, zaskarżył w całości. Zarzucono naruszenie prawa materialnego, to jest: (-) art. 4 ust. 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych przez przyjęcie, że prawidłowo ustalony stan zdrowia ubezpieczonego nie uzasadnia uznania go za osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym, podczas gdy prawidłowa wykładnia tego przepisu ustawy i jego subsumcja winna prowadzić do jego zastosowania, a w konsekwencji do uznania ubezpieczonego za osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym; (-) art. 4 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych przez przyjęcie, że w świetle prawidłowo ustalonego stanu faktycznego ubezpieczonego należy zakwalifikować do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Ponadto, zarzucono naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest art. 227 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności sprawy z uwagi na fakt, że Sąd ustalając stopień niepełnosprawności ubezpieczonego ograniczył się jedynie do powielenia wniosków wysuniętych w ekspertyzie dokonanej przez biegłych; (-) art. 379 pkt 5 k.p.c. w związku z okolicznością braku odpowiedniej reprezentacji ubezpieczonego w celu obrony jego praw, co skutkowało nieważnością postępowania.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej, pełnomocnik skarżącego wskazał na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, ponieważ zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza art. 4 ust. 1 i 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Zdaniem strony skarżącej w prawidłowo ustalonym w tej sprawie stanie faktycznym (to jest wnioskodawca pobierał rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, cierpiąc m.in. na przewlekły zespół bólowy korzeniowy kręgosłupa, cukrzycę oraz przewlekłe zapalenie błony śluzowej żołądka i chorobę zwyrodnieniową stanów obwodowych; zdolność ubezpieczonego w zakresie czynności samoobsługowych jest ograniczona, w tym potrzebuje pomocy przy codziennych czynnościach takich jak wejście i wyjście z

wanny, zakładanie obuwia i skarpet, w zakresie poruszania się, w tym w zakresie przemieszczania się, korzystania z publicznych środków transportu czy w związku z zaburzeniami widzenia; wymaga pomocy przy czynnościach z zakresu prowadzenia gospodarstwa domowego, załatwianiu spraw urzędowych), błędnym i nieuzasadnionym jest zaliczenie wnioskodawcy do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

Ponadto, strona skarżąca wskazała na naruszenie przepisów postępowania i nieważność postępowania. Argumentowano, że Sąd drugiej instancji ustalił stopień niepełnosprawności ubezpieczonego nie wyjaśniając wszystkich istotnych okoliczności sprawy – brak ustaleń co do możliwości funkcjonowania w życiu codziennym i pełnienia ról społecznych. Dodatkowo, niereprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika ubezpieczony nie dysponował na etapie postępowania w obu instancjach jakąkolwiek merytoryczną wiedzą pozwalającą na obronę własnego stanowiska, przez co miał ograniczoną możliwość obrony swoich praw, co jednocześnie stanowi naruszenie art. 379 pkt 5 k.p.c. Pełnomocnik skarżącego wskazał również, że Sąd Okręgowy nie odniósł się do części twierdzeń i zarzutów ubezpieczonego, przyjmując, że kwestie te zostały rozstrzygnięte przez Sąd pierwszej instancji, przez co naruszył w istocie zasadę dwuinstancyjności i prawo strony do dwukrotnego merytorycznego rozpoznania sprawy przez sądy obu instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie należy przypomnieć, że skarga kasacyjna odnosi się do prawomocnego wyroku kończącego spór w dwuinstancyjnym postępowaniu (art. 398¹ § 1 k.p.c.), co tłumaczy dlaczego reżim podstaw przysądu z art. 398⁹ § 1 k.p.c. wymaga, aby skarżący we wniosku klarownie wskazał i wykazał podstawę przysądu. Jednocześnie należy podkreślić, że na etapie przysądu nie ocenia się podstaw kasacyjnych, które stanowią odrębny element skargi kasacyjnej i podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu jej do rozpoznania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2014 r., II UK 458/13, LEX nr 1644551).

Skarżący wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej opiera na twierdzeniu o jej oczywistej zasadności, a więc na przesłance przedsądu wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Jednocześnie wskazuje na nieważność postępowania ze względu na treść art. 379 pkt 5 k.p.c.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do twierdzenia o nieważności postępowania ze względu na ograniczoną możliwość ubezpieczonego obrony jego praw z powodu braku jego wiedzy merytorycznej, przy jednoczesnym braku profesjonalnego pełnomocnika w postępowaniu w obu instancjach - okoliczności te nie stanowią przyczyny stwierdzenia nieważności postępowania określonej w art. 379 pkt 5 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalonym jest stanowisko, że pozbawienie strony możliwości obrony swych praw zachodzi wówczas, gdy z powodu wadliwości procesowych sądu lub czynności strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów postępowania, strona nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części, a skutki tych wadliwości nie zostały usunięte przed wydaniem orzeczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 2 marca 2005 r., III CK 533/04, LEX nr 197647 i powołane tam orzecznictwo; wyrok Sądu Najwyższego z 23 czerwca 2009 r., III UK 16/09, LEX nr 518055). Nieważność postępowania występuje zatem wtedy, gdy strona postępowania wbrew swej woli zostaje faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części. Stwierdzenie, czy taki stan nastąpił, wymaga rozważenia, czy w konkretnej sprawie nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, czy uchybienie to miało wpływ na możliwość działania strony oraz, czy pomimo zaistnienia tych dwóch przesłanek strona mogła bronić swoich praw (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 października 2011 r., III UZ 24/11, LEX nr 1129130). W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że zarzutu nieważności postępowania nie uzasadnia okoliczność, że strona z powodu niewiedzy nie zgłosiła wniosków dowodowych w celu wykazania słuszności swoich roszczeń (wyrok Sądu Najwyższego z 18 lutego 2003 r., II UK 120/02, niepubl.). Należy również zauważyć, że o nieważności postępowania można mówić wówczas, gdy dochodzi do całkowitego pozbawienia możliwości obrony praw, a nie tylko do jej utrudnienia wynikającego z działania przez stronę bez pomocy fachowego

pełnomocnika (por. wyrok Sądu Najwyższego z 1 października 1998 r., I PKN 359/98, OSNAPiUS 1999 nr 21, poz. 681).

Uwzględniając przedstawione powyżej stanowisko judykatury, okoliczności, z których, według strony skarżącej, ma wynikać pozbawienie ubezpieczonego możliwości obrony jego praw, nie spełniają przesłanek warunkujących stwierdzenie nieważności postępowania w myśl art. 379 pkt 5 k.p.c. Pełnomocnik skarżącego nie wskazał z naruszeniem, których przepisów postępowania wiąże nieważność postępowania, a także nie wykazał, że na skutek tego naruszenia skarżący wbrew swojej woli nie mógł działać w postępowaniu lub jego istotnej części.

Przechodząc do oceny twierdzenia o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, na wstępie należy podkreślić, że ocena ta jest dokonywana przez pryzmat wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, a nie podstaw kasacyjnych. Szczególna podstawa przed sąd z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wskazania i wykazania przez skarżącego naruszenia konkretnego przepisu prawa (procesowego lub materialnego), które jest oczywiste i bez wątpliwości prowadzi do stwierdzenia, że objęty skargą wyrok jest wadliwy i dlatego skarga powinna zostać przyjęta do rozpoznania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2014 r., II UK 458/13, LEX nr 1644551). W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona wówczas, gdy bez pogłębionej analizy zastosowanych przez sąd przepisów prawa materialnego i bez wnikania w szczegóły postępowania dowodowego - dla oceny naruszenia przepisów prawa procesowego, można stwierdzić zasadność przytoczonych podstaw kasacyjnych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 lipca 2007 r., II UK 45/07, LEX nr 898439). W tej sprawie taki stan nie występuje. Uwzględniając z jednej strony treść art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz przepisy rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, z drugiej – zgromadzony materiał dowodowy i ustalenia stanowiące podstawę faktyczną zaskarżonego wyroku, w tym wnioski wynikające z opinii biegłych sądowych, stwierdzenie Sądu Apelacyjnego, że skarżący nie jest niezdolny do samodzielnej egzystencji – a więc nie spełnia przesłanki umożliwiającej

zakwalifikowanie go do znacznego stopnia niepełnosprawności zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych - nie jest oczywiście nieprawidłowe.

Z tych powodów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

Uwzględniając wniosek pełnomocnika skarżącego o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, o kosztach postępowania wywołanych wniesieniem skargi kasacyjnej orzeczono na podstawie art. 22³ ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2016 r., poz. 233) oraz § 4, 15 ust. 2 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2015 r., poz. 1805), a także art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c.